

Nhận thức về giá trị đạo đức quân nhân của học viên ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay

Nguyễn Duy Hoan*

Nhận ngày 31 tháng 5 năm 2022. Chấp nhận đăng ngày 13 tháng 11 năm 2022.

Tóm tắt: Là những sĩ quan trong tương lai, lực lượng kế cận, bổ sung trực tiếp cho đội ngũ cán bộ quân đội, học viên các trường sĩ quan quân đội ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường phải thực sự vững vàng về chính trị, tư tưởng, đạo đức. Vì vậy, nâng cao nhận thức về giá trị đạo đức quân nhân là một nội dung hết sức quan trọng trong giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh hiện nay. Dựa trên dữ liệu khảo sát 412 học viên tại Trường Sĩ quan Chính trị, Trường Sĩ quan Lục quân 1, Trường Sĩ quan Thông tin, tác giả đã đánh giá thực trạng nhận thức về giá trị đạo đức quân nhân của học viên các trường sĩ quan quân đội, từ đó đề xuất một số biện pháp nâng cao hiệu quả giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Đạo đức, giá trị đạo đức, quân nhân, trường sĩ quan quân đội.

Phân loại ngành: Triết học

Abstract: Being future officers, the next force, directly supplementing the contingent of military officers, cadets of military institutions right from the time they are still in school must have political, ideological and moral strength. Therefore, raising awareness of military moral values is a very important content in educating military moral values for cadets in military institutions in the current context. Based on survey data of 412 cadets at *Sĩ quan Chính trị school*, *Sĩ quan Lục quân school*, *Sĩ quan Thông tin school*, the author assesses the reality of the students' perception of military moral values in the military universities, thereby proposing a number of measures to improve the effectiveness of military moral values education for trainees in military universities in the current context.

Keywords: Moral, moral values, soldier, military university.

Subject classification: Philosophy

1. Mở đầu

Trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng ta luôn coi con người là vốn quý nhất, là mục tiêu, động lực, là yếu tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp cách mạng và phát triển con người toàn diện là nhiệm vụ trung tâm của cả hệ thống chính trị. Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII khẳng định: “Tiếp tục đổi mới đồng bộ mục tiêu, nội dung, chương trình, phương thức, phương pháp giáo dục và đào tạo theo hướng hiện đại, hội nhập quốc tế, phát triển con người toàn diện, đáp ứng những yêu cầu mới của phát triển kinh tế - xã hội, khoa học và công nghệ, thích ứng với cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Chú trọng hơn giáo dục đạo đức, nhân cách, năng lực sáng tạo và các giá trị cốt lõi, nhất là giáo dục tinh thần yêu nước, tự hào, tự tôn dân tộc, truyền thống và lịch sử dân tộc, ý thức trách nhiệm xã hội cho các tầng lớp nhân dân, nhất là thế hệ trẻ; giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tr.136). Đặc biệt, trong bối cảnh hiện nay với nhiều thay đổi do tác động của toàn cầu hóa, kinh tế thị trường, bùng nổ thông tin, Cách mạng công nghiệp 4.0... đã dẫn tới những thay đổi về giá trị và chuẩn mực đạo đức xã hội. Có những thay đổi là cần thiết để thích ứng, giúp con người hòa nhập, phát triển,

* Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng.
Email: duyhoan0511@gmail.com

nhưng có những thay đổi là không mong muốn khi những bản sắc và giá trị đạo đức truyền thống có nguy cơ mai một. Do đó, để giữ gìn, phát huy các giá trị đạo đức truyền thống của dân tộc, của “Bộ đội Cụ Hồ” trong giai đoạn hiện nay đòi hỏi các trường sĩ quan quân đội phải chăm lo giáo dục, phát triển toàn diện phẩm chất nhân cách người sĩ quan cách mạng, trong đó giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên là nội dung quan trọng hàng đầu.

2. Các khái niệm cơ bản

Để đánh giá thực trạng nhận thức của học viên các trường sĩ quan quân đội về giá trị đạo đức quân nhân, chúng ta cần làm rõ một số khái niệm công cụ như: quân nhân, đạo đức quân nhân, giá trị đạo đức quân nhân.

“*Quân nhân*, gọi chung sĩ quan, hạ sĩ quan, binh sĩ, quân nhân chuyên nghiệp phục vụ trong quân đội theo luật định” (Trung tâm từ điển bách Khoa Quân sự, 2004, tr.843). Quân nhân có nghĩa vụ, quyền lợi theo luật nghĩa vụ quân sự, luật sĩ quan, các điều lệnh, điều lệ của quân đội và có nghĩa vụ, quyền lợi của công dân quy định trong Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; chức trách quân nhân được quy định trong Điều lệnh quản lý bộ đội. Như vậy, quân nhân là những công dân đang phục vụ trong quân đội giữ cấp từ binh nhì đến cấp tướng, hay nói cách khác quân nhân gồm hạ sĩ quan, binh sĩ, quân nhân chuyên nghiệp, sĩ quan sơ cấp, sĩ quan trung cấp, sĩ quan cao cấp. Quân nhân trong Quân đội ta có yêu cầu rất cao về phẩm chất đạo đức và năng lực công tác.

Đạo đức quân nhân Quân đội ta là biểu hiện đặc thù của đạo đức cách mạng trong một tổ chức quân đội cách mạng do Đảng Cộng sản Việt Nam và Chủ tịch Hồ Chí Minh dày công lãnh đạo, giáo dục, rèn luyện, luôn mang trong mình bản chất giai cấp công nhân, tính cách mạng triệt để, giàu chất nhân văn. Đạo đức đó đã góp phần to lớn tạo nên sức mạnh chính trị, tinh thần của Quân đội ta để phấn đấu cho mục tiêu, lý tưởng cách mạng của Đảng là độc lập dân tộc, thống nhất Tổ quốc, đưa cả nước tiến lên chủ nghĩa xã hội. Đạo đức quân nhân đã góp phần làm nên giá trị truyền thống tốt đẹp của quân đội, hình ảnh “Bộ đội Cụ Hồ”.

Giá trị đạo đức quân nhân là “tính có ích, có ý nghĩa của những tư tưởng và hành vi đạo đức cách mạng của cán bộ, chiến sĩ, chứa đựng trong những khuôn mẫu lý tưởng, quy tắc ứng xử, chuẩn mực hành vi đạo đức quân nhân nhằm điều chỉnh và chuẩn hoá hành vi của quân nhân đem lại lợi ích cho Tổ quốc, dân tộc, nhân dân” (Phạm Văn Nhuận, 2007, tr.21).

Các giá trị đặc trưng, cốt lõi của đạo đức quân nhân gồm:

Nhóm các giá trị đạo đức chung, bao trùm, định hướng toàn bộ đời sống đạo đức quân nhân là *lý tưởng đạo đức*. Tiêu biểu nhất trong nhóm này là các giá trị: Lòng trung thành vô hạn với Đảng, với Tổ quốc và nhân dân (trung với nước, trung với Đảng, hiếu với dân); trung thành với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; sẵn sàng cống hiến, hy sinh cho lý tưởng cách mạng của Đảng...

Nhóm các giá trị đạo đức quân nhân gắn với *đặc thù hoạt động quân sự của Quân đội ta*. Tiêu biểu nhất trong nhóm này là các giá trị: dũng cảm, hy sinh, mưu trí, sáng tạo, độc lập, tự chủ, đoàn kết, yêu thương đồng chí, đồng đội, kỷ luật, quyết chiến, quyết thắng, năng động, dễ thích nghi, khắc phục khó khăn hoàn thành mọi nhiệm vụ...

Nhóm các giá trị đạo đức quân nhân gắn với *các hoạt động, sinh hoạt, quan hệ ứng xử của đời sống quân nhân*. Tiêu biểu nhất trong nhóm này là các giá trị: cần, kiệm, liêm, chính, khiêm tốn, giản dị; ham học hỏi, cầu tiến bộ; tinh thần tập thể, hợp tác tương trợ; thẳng thắn, trung thực; sống có tình nghĩa, nhân ái, vị tha, sẵn sàng giúp đỡ người khác... (Phạm Văn Nhuận, 2007).

Mỗi nhóm các giá trị đạo đức quân nhân vừa có tính độc lập tương đối, vừa có mối liên hệ thống nhất trong nhân cách của người quân nhân cách mạng, gắn mục tiêu, lý tưởng cách mạng, lợi ích chung với lợi ích riêng, đời sống sinh hoạt hàng ngày của mỗi quân nhân tạo ra cả diện rộng và chiều sâu của hệ thống giá trị đạo đức quân nhân Quân đội ta.

Giá trị đạo đức quân nhân hình thành, phát triển là kết quả tổng hợp của nhiều yếu tố: tinh hoa giá trị đạo đức truyền thống của dân tộc; tinh hoa giá trị đạo đức nhân loại; sự kết tinh những giá trị đạo đức quân nhân được rút ra từ thực tiễn đấu tranh cách mạng kiên cường, bền bỉ của Quân đội ta. Tuy nhiên, do tác động từ mặt trái của nền kinh tế thị trường cũng như của xu thế toàn cầu hóa... đã dẫn đến những biến đổi mạnh mẽ về giá trị, thang giá trị, thước đo giá trị, định hướng giá trị của con người nói chung và định hướng giá trị đạo đức của học viên ở các trường sĩ quan quân đội nói riêng. Trong xã hội xuất hiện những mâu thuẫn, xung đột về giá trị trong đó có giá trị đạo đức. Những mâu thuẫn về giá trị đạo đức cơ bản được xác định là: mâu thuẫn giữa việc lựa chọn các giá trị đạo đức, giá trị tinh thần với các giá trị kinh tế, vật chất thực dụng; mâu thuẫn giữa việc lựa chọn các giá trị văn hóa, đạo đức truyền thống với các giá trị hiện đại; mâu thuẫn giữa việc lựa chọn các giá trị lợi ích cá nhân với các giá trị lợi ích tập thể; mâu thuẫn giữa giáo dục đạo đức được tiến hành thường xuyên với hiệu quả giáo dục còn nhiều hạn chế... Những mâu thuẫn, xung đột giá trị này xuất hiện ở hầu hết các nhóm thanh niên, trong đó có học viên ở các trường sĩ quan quân đội. Vì vậy, hơn bao giờ hết, quân đội càng phải chăm lo giáo dục, bồi dưỡng những giá trị đạo đức quân nhân tốt đẹp cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội, coi đó là một trong những nhiệm vụ, nội dung giáo dục cần được đặc biệt quan tâm nhằm góp phần giữ vững và phát huy đạo đức, nhân cách “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới.

3. Thực trạng nhận thức về giá trị đạo đức quân nhân của học viên ở các trường sĩ quan quân đội

3.1. Khách thể khảo sát

Để đánh giá thực trạng nhận thức về vai trò, tầm quan trọng và nội dung định hướng giá trị đạo đức quân nhân của học viên các trường sĩ quan quân đội hiện nay, tác giả đã tiến hành khảo sát với tổng số 412 học viên, gồm cả học viên đang học năm thứ nhất, thứ hai, thứ ba, thứ tư tại các trường: Trường Sĩ quan Lục quân 1, Trường Sĩ quan Chính trị và Trường Sĩ quan Thông tin, trong đó Trường Sĩ quan Lục quân 1 đại diện cho các trường đào tạo sĩ quan chỉ huy tham mưu, Trường Sĩ quan Chính trị đại diện cho các trường đào tạo cán bộ chính trị, Trường Sĩ quan thông tin đại diện cho các trường đào tạo cán bộ kỹ thuật trong quân đội.

Bảng 1: Bảng số liệu về khách thể khảo sát

	Học viên	Số lượng	Tỉ lệ %
Năm	Thứ nhất	112	27,2
	Thứ hai	110	26,7
	Thứ ba	110	26,7
	Thứ tư	80	19,4
Trường	Trường Sĩ quan Lục quân 1	112	27,2
	Trường Sĩ quan Chính trị	200	48,5
	Trường Sĩ quan Thông tin	100	24,3

Nguồn: Khảo sát của tác giả.

3.2. Thực trạng nhận thức về vai trò, tầm quan trọng của giá trị đạo đức quân nhân của học viên các trường sĩ quan quân đội

Thông qua khảo sát tại Trường Sĩ quan Lục quân 1, Trường Sĩ quan Chính trị, Trường Sĩ quan Thông tin về vai trò của giá trị đạo đức quân nhân, kết quả khảo sát thu được: đa số học viên đã có

nhận thức đúng đắn về giá trị đạo đức quân nhân, cụ thể: 93,5% học viên đã khẳng định giá trị đạo đức quân nhân có vai trò, vị trí rất quan trọng; 6,5% học viên quan niệm là bình thường; không có học viên nào cho là không quan trọng.

Ở các trường sĩ quan quân đội, giáo dục giá trị đạo đức quân nhân có vai trò hết sức quan trọng bởi những lí do cơ bản sau (theo thứ tự tỉ lệ lựa chọn của học viên): 1. “Giá trị đạo đức quân nhân là nhân tố cơ bản tạo nên sức mạnh chiến đấu của quân đội, của từng đơn vị và của mỗi cá nhân cán bộ, chiến sĩ” (82,6%); 2. “Giá trị đạo đức quân nhân góp phần đấu tranh chống lại những quan điểm, tư tưởng sai trái đặc biệt là chủ nghĩa cá nhân, bệnh tham lam, lười biếng, bệnh kiêu ngạo, háms danh, ích kỷ...” (75,7%); 3. “Giá trị đạo đức quân nhân điều chỉnh lối sống, hành vi của quân nhân phù hợp với yêu cầu khách quan của xã hội và quân đội” (67,7%); 4. “Giá trị đạo đức quân nhân giúp người quân nhân có đạo đức cách mạng trong sáng, có tri thức toàn diện, tư duy tiến bộ, có ý chí vươn lên không ngừng học tập” (54,6%)...

Bảng 2: Nhận thức của học viên các trường sĩ quan quân đội về giá trị đạo đức quân nhân

Nội dung		Đánh giá		
		Rất quan trọng	Bình thường	Không quan trọng
1. Nhận thức về vị trí, vai trò của giá trị đạo đức quân nhân	SL	385	27	0
	%	93,5	6,5	0
2. Giá trị đạo đức quân nhân là nhân tố cơ bản tạo nên sức mạnh chiến đấu của quân đội, của từng đơn vị và của mỗi cá nhân cán bộ, chiến sĩ	SL	340	49	23
	%	82,6	11,7	5,6
3. Giá trị đạo đức quân nhân góp phần đấu tranh chống lại những quan điểm, tư tưởng sai trái đặc biệt là chủ nghĩa cá nhân, bệnh tham lam, lười biếng, bệnh kiêu ngạo, háms danh, ích kỷ...	SL	312	88	12
	%	75,7	21,3	3,0
4. Giá trị đạo đức quân nhân điều chỉnh lối sống, hành vi của quân nhân phù hợp với yêu cầu khách quan của xã hội và quân đội	SL	279	126	7
	%	67,7	30,6	1,6
5. Giá trị đạo đức quân nhân giúp người quân nhân có đạo đức cách mạng trong sáng, có tri thức toàn diện, tư duy tiến bộ, có ý chí vươn lên không ngừng học tập	SL	225	160	27
	%	54,6	38,9	6,5
6. Giá trị đạo đức quân nhân giúp người quân nhân có bản lĩnh chính trị vững vàng, vượt qua mọi khó khăn thử thách	SL	215	169	28
	%	52,2	41,1	6,7

Nguồn: Khảo sát của tác giả.

Như vậy, đa phần học viên các trường sĩ quan quân đội nhận thức đúng vai trò cũng như ý nghĩa của giá trị đạo đức quân nhân; đây là cơ sở để mỗi học viên có ý chí quyết tâm vượt qua mọi khó khăn để chiếm lĩnh tri thức trong học tập. Qua quá trình tiếp xúc, trao đổi với học viên, chúng tôi nhận thấy: phần lớn học viên tích cực học tập, rèn luyện để hình thành các chuẩn mực giá trị đạo đức quân nhân nhằm phát huy giá trị “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới. Tuy nhiên, vẫn có học viên thờ ơ với chính trị; giảm sút niềm tin vào mục tiêu, lý tưởng của Đảng; đề cao

chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, sống thực dụng, vi phạm kỷ luật, sùng bái đồng tiền; quay lưng, phủ nhận các giá trị văn hóa truyền thống, đạo đức truyền thống tốt đẹp của dân tộc, của quân đội; tiếp nhận xô bồ, thiếu chọn lọc các giá trị từ bên ngoài... Do vậy, hàng năm vẫn có trường hợp học viên xin bỏ học (ra quân) giữa chừng hoặc phải trả về địa phương do sức khỏe, phẩm chất không đáp ứng được các nhiệm vụ học tập và rèn luyện... Vì vậy, hơn bao giờ hết, quân đội càng phải chăm lo giáo dục, bồi dưỡng những giá trị đạo đức quân nhân tốt đẹp cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội, coi đó là một trong những nhiệm vụ, nội dung giáo dục cần được đặc biệt quan tâm nhằm góp phần giữ vững và phát huy truyền thống của Quân đội nhân dân Việt Nam, đạo đức, nhân cách của “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới.

3.3. Thực trạng nhận thức về nội dung giá trị đạo đức quân nhân của học viên các trường sĩ quan quân đội

Qua khảo sát tại các nhà trường: Trường Sĩ quan Lục quân 1, Trường Sĩ quan Chính trị, Trường Sĩ quan Thông tin, chúng tôi đã đặt ra câu hỏi: Theo đồng chí giá trị đạo đức quân nhân nào cần phải có trong hoạt động quân sự để giáo dục cho học viên sĩ quan? Kết quả thu được theo thứ tự như sau: 1. “Trung với Đảng, trung với nước, hiếu với dân” (93,5%); 2. “Yêu nước, sẵn sàng chiến đấu, hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì cuộc sống hòa bình của nhân dân” (88,5%); 3. “Đoàn kết tốt, kỷ luật nghiêm” (87,5%); 4. “Yêu thương đồng chí, đồng đội” (86%),...

Bảng 3: Nhận thức của học viên các trường sĩ quan quân đội về nội dung giá trị đạo đức quân nhân

Nội dung		Đánh giá		
		Rất quan trọng	Bình thường	Không quan trọng
1. Trung với nước, trung với Đảng, hiếu với dân	SL	385	27	0
	%	93,5	6,5	0
2. Đoàn kết tốt, kỷ luật nghiêm	SL	360	45	7
	%	87,5	10,9	1,6
3. Yêu nước, sẵn sàng chiến đấu, hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì cuộc sống hòa bình của nhân dân	SL	365	38	9
	%	88,5	9,3	2,2
4. Yêu thương đồng chí, đồng đội	SL	354	44	14
	%	86,0	10,6	3,4
5. Không phải rèn luyện vất vả trong quá trình học tập tại trường	SL	171	157	27
	%	41,4	38,1	20,5
6. Có nhiều điều kiện được học tập nâng cao trình độ, thuận lợi trong việc thăng tiến công danh và quân hàm	SL	254	149	9
	%	61,8	36,1	2,1
7. Được rèn luyện, phát triển toàn diện	SL	337	67	8
	%	81,9	16,3	1,8
8. Được công tác trong môi trường ổn định, có lương cao	SL	212	146	54
	%	51,4	35,5	13,1

Nguồn: Khảo sát của tác giả.

Thực tế hiện nay, trong sự nghiệp đổi mới đất nước, trước xu thế toàn cầu hóa và hội nhập kinh tế quốc tế, đại bộ phận học viên các trường sĩ quan quân đội đang ra sức chiếm lĩnh những giá trị đạo đức tốt đẹp. Họ đã và đang chứng tỏ bản lĩnh, sức trẻ, sự sáng tạo và tinh thần dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm; họ đang ra sức tu dưỡng, học tập và rèn luyện về mọi phương diện, tích cực lao động sản xuất, tiến vào khoa học - công nghệ... để cùng với toàn Đảng, toàn dân thực hiện công cuộc đổi mới, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng một nước Việt Nam “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Kết quả nghiên cứu cho thấy, đa số học viên có nhận thức đúng đắn, đầy đủ về giá trị đạo đức quân nhân. Những giá trị được học viên lựa chọn và đánh giá cao bao gồm các giá trị về chính trị - tư tưởng, nghề nghiệp quân sự.

Học viên năm thứ tư có nhận thức đầy đủ và sâu sắc hơn về các giá trị đạo đức quân nhân so với học viên năm thứ hai, chẳng hạn: Học viên năm thứ hai lựa chọn giá trị: “Trung với Đảng, trung với nước, hiếu với dân” (84,2%), tiếp theo là: “Yêu nước, sẵn sàng chiến đấu, hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì cuộc sống hòa bình của nhân dân” (81,9%); trong khi học viên năm thứ tư lựa chọn hai giá trị này cao hơn với tỉ lệ tương ứng là 94,3% và 91,7%. Điều này cho thấy, quá trình giáo dục, đào tạo đặc biệt là giáo dục giá trị đạo đức quân nhân đã có tác động tích cực đến nhận thức của học viên.

Tuy nhiên, do tác động từ mặt trái của nền kinh tế thị trường cũng như của xu thế toàn cầu hóa và đặc biệt, do không nghiêm túc trong rèn luyện... Nhận thức về giá trị đạo đức quân nhân của một bộ phận học viên vẫn còn những biểu hiện sai lệch. Một số đồng chí học viên có suy nghĩ vào quân đội để thăng quan, tiến chức, để kiếm được nhiều tiền; thậm chí, có trường hợp phai nhạt lý tưởng, tuyệt đối lợi ích vật chất, lợi ích cá nhân, vi phạm kỷ luật... phải cho ra quân. Cụ thể, có 61,8% học viên được hỏi cho rằng môi trường quân đội “Có nhiều điều kiện được học tập nâng cao trình độ, thuận lợi trong việc thăng tiến công danh và quân hàm”; “Được công tác trong môi trường ổn định, có lương cao” (51,4%); “Không phải rèn luyện vất vả trong quá trình học tập tại trường” (41,4%)... Đây là vấn đề rất cần các nhà quản lý, nhà giáo dục cần quan tâm, định hướng.

Giá trị đạo đức quân nhân luôn luôn vận động, biến đổi cùng sự phát triển của đất nước, sự nghiệp xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại. Chính thực tiễn đó đã khẳng định tính bền vững, trường tồn của nhiều giá trị đạo đức truyền thống; đồng thời xuất hiện những giá trị mới, phù hợp với sự phát triển chung của đất nước và yêu cầu xây dựng, phát triển của quân đội trong giai đoạn mới. Chính vì vậy, định hướng giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên sĩ quan trong bối cảnh hiện nay cần đảm bảo tính kế thừa những hạt nhân hợp lý trong giá trị đạo đức truyền thống của dân tộc, của quân đội; đồng thời bảo đảm tính phát triển, tiếp nhận các giá trị đạo đức mới, tiến bộ của nhân loại, nhất là trước tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

4. Một số kiến nghị và giải pháp

Qua phân tích xã hội học cho thấy, những giá trị đạo đức quân nhân được học viên lựa chọn, hướng tới là những giá trị cốt lõi trong đạo đức quân nhân. Đây là cơ sở quan trọng giúp các trường sĩ quan quân đội xây dựng chương trình, kế hoạch giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên nhằm nâng cao chất lượng nguồn nhân lực quân sự đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của quân đội trong giai đoạn mới. Trên cơ sở thực trạng, tác giả đề xuất một số giải pháp góp phần định hướng giá trị đạo đức quân nhân cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội hiện nay như sau:

Thứ nhất, đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục về giá trị đạo đức quân nhân nhằm hình thành định hướng giá trị đạo đức đúng đắn cho học viên ở các trường sĩ quan quân đội

Tuyên truyền, giáo dục về giá trị đạo đức quân nhân có vai trò hết sức quan trọng trong hình thành định hướng giá trị đạo đức đúng đắn cho học viên. Hoạt động tuyên truyền, giáo dục về giá trị đạo đức

quân nhân cần đảm bảo các yêu cầu như: kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục giá trị đạo đức quân nhân với giáo dục chính trị, tư tưởng và giáo dục pháp luật cho học viên; giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên phải gắn với giữ gìn, phát huy, hoàn thiện nhân cách “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới; giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên phải phù hợp với đặc điểm tâm, sinh lý của học viên trong bối cảnh xã hội hiện đại; đấu tranh và khắc phục với những hiện tượng và hành vi “lệch chuẩn” về đạo đức trong một bộ phận học viên.

Chủ thể giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên là giảng viên và cán bộ quản lý học viên cần đẩy mạnh các hoạt động tuyên truyền, giáo dục để nâng cao nhận thức, trách nhiệm cho học viên về tầm quan trọng của giá trị đạo đức quân nhân. Thông qua hoạt động tuyên truyền, giáo dục sẽ làm cho học viên nhận thức rõ đâu là những giá trị đạo đức quân nhân cần phải giữ gìn, kế thừa, phát triển, đâu là những giá trị cần phải đấu tranh loại bỏ ra khỏi đời sống, từ đó, hình thành trong mỗi học viên có những suy nghĩ, hành động đúng với chuẩn mực đạo đức, có mục tiêu, ý nghĩ rõ ràng trong tự giáo dục, tự rèn luyện để trở thành những quân nhân cách mạng, có phẩm chất đạo đức, lối sống trong sạch, lành mạnh, giản dị.

Thứ hai, tăng cường phối hợp các lực lượng giáo dục trong quá trình giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên

Để quá trình giáo dục giá trị đạo đức quân nhân có hiệu quả, cần xây dựng tổ chức Đảng, tổ chức Đoàn thanh niên, tổ chức chỉ huy có đủ năng lực lãnh đạo, chỉ huy và xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, chỉ huy gương mẫu làm cơ sở rất quan trọng trong việc bồi dưỡng, xây dựng các chuẩn mực giá trị đạo đức quân nhân cho học viên. Với tư cách là chủ thể giáo dục, giảng viên, cán bộ quản lý là những người trực tiếp thực hiện công tác giáo dục học viên. Thông qua hoạt động giáo dục, các chủ thể từng bước hướng dẫn học viên tiếp nhận, lựa chọn một cách khoa học các giá trị để hình thành “chuẩn giá trị”, vừa bảo đảm tính chuẩn mực, vừa phù hợp với mục tiêu yêu cầu đào tạo.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp, giảng viên các trường sĩ quan quân đội có vai trò quyết định đến kết quả thực hiện nhiệm vụ, xây dựng đơn vị và ảnh hưởng trực tiếp tới kết quả giáo dục nhân cách học viên. Họ là tấm gương sáng, mẫu mực cho học viên noi theo về bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, ý thức trách nhiệm; về năng lực trí tuệ, phương pháp, tác phong công tác; về ý thức tổ chức, kỷ luật, tinh thần đoàn kết, nói đi đôi với làm, kiên quyết đấu tranh chống các biểu hiện tiêu cực, lạc hậu trong đơn vị, ngăn chặn những tác động tiêu cực của mặt trái kinh tế thị trường vào đơn vị.

Thứ ba, đổi mới hình thức, phương pháp tổ chức hoạt động giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên

Để hình thành nhân cách người sĩ quan quân đội trong tương lai không chỉ thông qua những kiến thức trong sách, vở đơn thuần mà phải có các hoạt động thực tiễn phong phú và đa dạng, các hoạt động chính trị xã hội trong nhà trường... để trang bị cho học viên các kiến thức, kỹ năng hoạt động cần thiết. Qua đó, kích lệ học viên say mê với nghề, nhận thức được ý nghĩa chính trị xã hội to lớn của nghề nghiệp mà họ được đào tạo. Trong điều kiện hiện nay, theo chúng tôi, các trường cần: (1) Tổ chức cho học viên tham gia thảo luận về giá trị đạo đức quân nhân nhằm tạo cơ hội cho học viên đưa ra suy nghĩ, hiểu biết của bản thân về những chuẩn mực đạo đức quân nhân gắn với nghề nghiệp quân sự, từ đó, học viên có thể nâng cao sự nhận thức, kịp thời điều chỉnh những suy nghĩ chưa đúng đắn về các giá trị đạo đức quân nhân; (2) Tổ chức các buổi sinh hoạt chính trị với nhiều hình thức khác nhau, như: băng tin, băng rôn, biểu ngữ, xuất bản các tạp chí, nội san của trường để giáo dục đạo đức, giáo dục giá trị đạo đức quân nhân cho học viên ngay từ khi nhập trường; (3) Thông qua các hoạt động tuyên truyền, nói chuyện lịch sử, hoạt động giao lưu kết nghĩa... để xây dựng ý thức, lòng tự hào đối với truyền thống của nhà trường, truyền thống của quân đội, truyền thống của dân tộc; giúp học viên có nhận thức đúng đắn về giá trị đạo đức quân nhân.

Thứ tư, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong quá trình tự giáo dục, tự rèn luyện, tự định hướng giá trị đạo đức quân nhân của học viên

Để hình thành định hướng giá trị đạo đức quân nhân đòi hỏi mỗi học viên không chỉ có nhận thức đầy đủ về giá trị đó mà đòi hỏi họ phải có những trải nghiệm để đánh giá, lựa chọn các giá trị từ đó có niềm tin và hành động phù hợp với các giá trị mình lựa chọn. Việc hình thành giá trị đạo đức quân nhân cho học viên để họ có thể vận dụng được vào học tập và rèn luyện đòi hỏi tính tích cực và chủ động rất cao ở người học trong quá trình tự giáo dục. Các hoạt động nhà giáo dục tổ chức đòi hỏi học viên cần có những tìm tòi, khám phá, chủ động tham gia các hoạt động và có sự tương tác với giảng viên và tương tác lẫn nhau. Có như vậy, quá trình giáo dục giá trị đạo đức quân nhân mới chuyển hóa thành quá trình tự giáo dục. Tự giáo dục biểu hiện ở tính chủ động, tích cực, sự nỗ lực của học viên là một yếu tố rất quan trọng ảnh hưởng đến hiệu quả của giáo dục giá trị đạo đức quân nhân.

Hình thành định hướng giá trị đạo đức quân nhân đúng đắn cho học viên phụ thuộc rất lớn vào khả năng tự giáo dục, tự rèn luyện của chính họ, những tác động của các lực lượng giáo dục chỉ là những yếu tố bên ngoài. Nếu học viên không phát huy được vai trò năng động, chủ quan trong tiếp nhận và tự giáo dục, tự rèn luyện thì không thể hình thành được các giá trị đạo đức quân nhân một cách vững chắc. Việc tự rèn luyện sẽ giúp học viên tận dụng mọi cơ hội để chiếm lĩnh, hình thành các giá trị đạo đức quân nhân và vận dụng các giá trị đạo đức quân nhân đó vào trong thực tiễn cuộc sống, thực tiễn hoạt động quân sự sau này của học viên, đồng thời giúp cho sự chuyển hóa các giá trị đạo đức quân nhân vốn tồn tại khách quan thành nhu cầu, động cơ vững chắc bên trong mỗi học viên.

5. Kết luận

Là những sĩ quan trong tương lai, lực lượng kế cận, bổ sung trực tiếp cho đội ngũ cán bộ quân đội, học viên sĩ quan Quân đội nhân dân Việt Nam ngay từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường phải thực sự vững vàng về chính trị, tư tưởng, đạo đức. Đó là tiền đề đối với sự trưởng thành của mỗi học viên trong quá trình học tập, rèn luyện cũng như khi ra trường, là một bảo đảm quan trọng để học viên góp phần vào nhiệm vụ xây dựng quân đội theo hướng “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại”. Do đó, nâng cao nhận thức cho học viên các trường sĩ quan quân đội về giá trị đạo đức quân nhân là việc làm hết sức cần thiết và phải được tiến hành thường xuyên, nhất là trong bối cảnh nước ta đang đẩy mạnh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đặc biệt là trước tác động của quá trình toàn cầu hóa và Cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.1, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
2. Phạm Minh Hạc, Thái Duy Tuyên (2011), *Định hướng giá trị con người Việt Nam thời kỳ đổi mới và hội nhập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
3. Phạm Văn Nhuận (2007), *Chuẩn mực đạo đức quân nhân của Quân đội nhân dân Việt Nam hiện nay*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
4. Phạm Huy Thành (2017), “Vai trò của giáo dục giá trị đạo đức truyền thống với sự phát triển nhân cách sinh viên hiện nay”, Tạp chí *Giáo dục*, số 406 (kỳ II).
5. Trần Ngọc Tuấn (2014), *Nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức cho sĩ quan biên phòng ở đơn vị cơ sở trong tình hình hiện nay*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
6. Trung tâm từ điển bách Khoa Quân sự (2004), *Từ điển Bách khoa Quân sự Việt Nam*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
7. Viện Khoa học Xã hội và Nhân văn Quân sự (2007), *Định hướng giá trị đạo đức quân nhân Quân đội nhân dân Việt Nam trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

